

ВОЈНО ДЕЛО

ОПШТЕВОЈНИ ТЕОРИСКИ ЧАСОПИС

БРОЈ 1

ЈАНУАР 1956

ГОДИНА VIII

Генерал-мајор **ПЕТАР БРАЈОВИЋ**

МИРНОДОПСКА ПОПУНА АРМИЈЕ ВОЈНИЦИМА

Класичан начин објаве рата стварно је већ преживео. То је у неколико махова показало искуство још у периоду после Првог и у току Другог светског рата, као и недавни рат у Кореји. Агресор напада своју жртву изјављујући да је сам „нападнут“ и да је предузео само мере за „самоодбрану“. Такви поступци — изненадни напади без оружаних снага и војне технике достигао много веће размере него у прошлости, само ако се нека држава или група држава одлучи да загази у рат. У томе случају она би свакако рачунала на моменат изненађења и на све предности које тај фактор сам по себи обезбеђује ономе који га оствари. То изненађење се може постићи на неколико начина: изненадним упадом преко границе и продором у браниочеву територију (благодарећи употреби јаким добро наоружаних, моторизованих и оклопних снага, уз моћну подршку тактичког и стратегиског ваздухопловства и евентуалну примену атомског оружја), убацивањем јаким ваздушних десаната и диверзантских група, брзим заузимањем и држањем важних положаја у унутрашњости браниочеве територије, изненадним моћним бомбардовањем градова, индустријских области и других важних објеката за живот и рад нападнуте земље, итд. итд.

Несумњиво је да сви ови и слични поступци агресора морају имати утолико више негативних утицаја на одбрану нападнуте земље уколико је изненађење веће и уколико је њена борбена готовост мања у моменту напада. Природно је да би мобилизација и концентрација војске, као и извођења операција били у знатној мери отежани, ако не и парализани, а тиме и отпор нападнуте земље доведен у питање ако још у време мира не би биле предузете разне мере у циљу спречавања изненађења или бар свођења његовог ефекта на најмању могућу меру.

Због тога је неопходно да се још за време мира обезбеди високи степен непрекидне борбене готовости армије и земље у целини. Међутим, савремена борбена готовост се не може, као некада, постићи одређивањем једног дела армије који би био спреман да на најбржи

начин заштити гранични део државне територије у циљу стварања времена за извршење мобилизације, концентрације и стратемског развоја. Напротив, данас се мора обезбедити перманентна готовост читавог народа, читаве државне територије и сваке војне јединице, без обзира да ли се она налази на граници или у ма ком делу државе. А да би се постигла таква борбена готовост мора се благовремено предузети низ организациских мера у погледу спремности и обучености људства, обезбеђења материјала, организације саобраћаја, снабдевања, извиђања, обавештавања, заштите објеката, итд. У сваком случају, међу тим мерама, *начин упућивања регрута у армију и начин попуње мирнодопске армије војницима* има прворазредан значај. Од тога зависи не само борбена готовост армије, него и њена ударна моћ, тим пре што није свеједно да ли ће се у саставу армије налазити људство бољих или лошијих способности. Карактеристично је да се и погодним начином упућивања регрута у армију са истим бројним стањем, тј. без повећања њених ефектива, може постићи далеко већа борбена готовост, а тиме у исто време и безбедност сопствене земље у целини. Како се то може остварити у пракси биће предмет разматрања у овом чланку.

Упућивање регрута у армију и начин њене мирнодопске попуње војницима тесно су повезани са системом обуке, а и једно и друго су од особитог значаја за бојну готовост сваке јединице и армије у целини. О овоме су се у прошлости водиле, а и данас се врло често воде дискусије, изнесе различита гледишта и доносе разноврсна решења. У овом чланку ћу се задржати искључиво на три питања овог проблема, и то: 1) колико пута годишње треба упућивати регруте у армију, 2) кад их треба упућивати и 3) где их треба упућивати на обуку.

1) *Колико пута годишње треба упућивати регруте у армију*

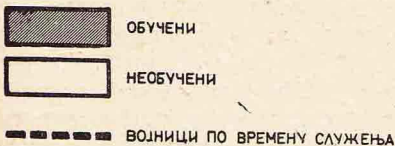
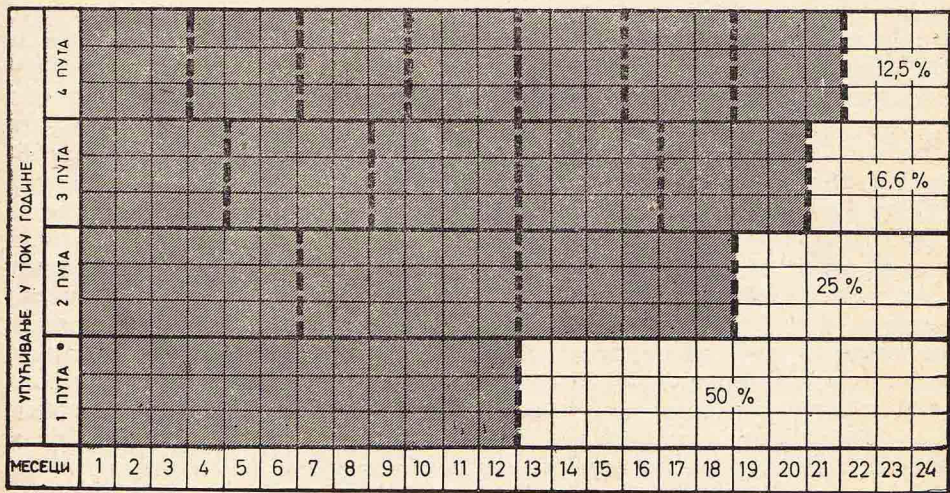
Регрути се могу упућивати један, два или више пута у току једне године. Пре Другог светског рата они су најчешће упућивани само једном у току године, а данас у свету углавном преовладава гледиште да их у току једне године треба упућивати више пута. Међутим, пошто су решења различита, овде ћу размотрити оба начина.

Код *једнократног упућивања* регрута у армију природно је да се војници једанпут годишње и отпуштају из ње. Код *двогодишњег* рока службе (који је данас најчешће заступљен), у моменту отпуштања у армији има 50% обучених војника од 12 месеци и 50% необучених, тј. оних који су тек приспели у армију. Ако би, на пример, годишњи контингент регрута износио 100.000 и омогућавао мирнодопску армију од 200.000 војника, онда би после отпуштања 100.000 испуженика (није урачунато опадање у току служења) у армији остало 100.000 војника који су завршили једногодишњу обуку и дошло 100.000 нових — необучених. То би се односило на сваку јединицу (дивизију, пук, батаљон, чету итд.), тако да би оне у периоду пријема нових регрута имале једну половину обучених, а једну половину необучених војника.

Ако се регрути у току једне године упућују вишекратно, тј. два или више пута, онда је природно да ће се аналогно томе и ислуженици отпуштати из армије два или више пута, зависно од броја упућивања у току године. Ако би се у току једне године регрути упућивали, рецимо два пута, тј. у свакој партији по једна половина годишњег контингента, онда би се упућивало два пута по 50.000 ако би годишњи контингент износио 100.000. Према томе, у фази отпуштања старих војника и примања нових регрута било би:

- 50.000 војника који су служили 18 месеци;
- 50.000 војника који су служили 12 месеци;
- 50.000 војника који су служили 6 месеци и
- 50.000 тек приспелих војника, тј. укупно 200.000 војника.

Ово показује да би у критичном периоду однос између обучених и необучених војника био повољнији, тј. уместо 100.000 обучених и

Шема 1. Двогодишњи рок службе у моменту пријема регрута

100.000 необучених код једнократног упућивања, у овом случају имали бисмо 150.000 обучених и свега 50.000 необучених (односно 75% обучених и 25% необучених војника). Ако бисмо ишли истим поступком, показало би се да би се број обучених утолико више повећавао уколико би се регрути више пута годишње упућивали у армију. То се најбоље

може видети из шеме 1. Наиме, из ње се види да у моменту упућивања регрута имамо код:

- једнократног упућивања 50% обучених и 50% необучених;
- двократног упућивања 75% обучених и 25% необучених;
- трократног упућивања 83,4% обучених и 16,6% необучених и
- четворократног упућивања 87,5% обучених и 12,5% необучених.

Из прегледа се такође види да би код једнократног упућивања постојале две категорије војника по времену служења (од 12 месеци и нови војници), код двократног четири (од 6, 12, 18 месеци и нови војници), код трократног шест (од 4, 8, 12, 16, 20 месеци и нови војници), код четворократног осам (од 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21 месец и нови војници).

Ако упоредимо ова два начина, видећемо да се њихов утицај различито испољава на низ конкретних питања. Наиме, код једнократног упућивања постиже се једноставност планирања, упућивања и отпуштања, зато што се све то врши само једанпут годишње, и што у сваком моменту има највећи број војника једнаких по обучености. Међутим, једнократно упућивање има недостатак у томе што се добија врло велики проценат (50%) необучених у моменту упућивања регрута и извесно време после тога, зависно од природе дотичног рода (службе), односно њихових специјалности, нарочито у погледу потребног времена за савлађивање најнужнијег дела наставе, који је потребан да би војници могли обављати формацијом предвиђене дужности. Поред тога, код оваквог упућивања привреда се јаче оптерећује, зато што се одједном одваја од производње цео контингент регрута, с једне, и што је потребно да привреда одједном упосли цео контингент ислуженика, с друге стране. На крају, због малог броја обучених војника (од којих је један део непрекидно унутар и ван јединице у расходима) врло често се морају нови војници и пре завршетка обуке употребљавати на разне дужности, чиме се, очигледно, ремети извођење наставе.

Вишекратно упућивање има преимућство у томе што армија у сваком моменту располаже великим процентом обучених војника, чиме се постиже не само већа бојна готовост, него се и нови војници ослобађају од разних послова који би им ометали редовну наставу. Поред тога, овим се начином упућивања и привреда равномерније оптерећује (јер је лакше одједанпут запослити 50.000 или још мање људи, ако се упућивање врши три или више пута, но 100.000). Недостатак оваквог упућивања је у томе што се добија више категорија војника по времену обучености и што се војници морају упућивати и отпуштати неколико пута у току године, а тиме и планирати више пута годишње.

Ипак, гледајући у целини, вишекратно упућивање је неупоредиво боље од једнократног, јер се њиме постиже непрекидно боља бојева готовост и обезбеђује солиднија настава, а тиме се олакшава и рад трупе. Зато је овај начин данас прихватило више земаља, које врше упућивање регрута два, три, четири, па и више пута годишње, зависно од организације система наставе. То значи да при решењу

овог проблема треба тежити да се омогући свакој јединици да непрекидно има што више обучених војника, јер ће се тиме постићи не само њена непрекидна борбена готовост, него и већа борбена готовост армије као целине.

2) Време упућивања регрута

И по овом питању постоје различита гледишта. Дискусија се и пре, а и после рата одвијала, углавном, у два смера. Једни су присталице јесењег упућивања, а други пролетњег.¹⁾

Главни аргументи и код једних и код других заснивају се на разматрању погодности наставе у односу на годишње доба и на предностима здравствених услова и борбене готовости. Присталице пролетњег упућивања тврде да је основна обука далеко погоднија упролеће него при упућивању у јесен, а присталице јесењег упућивања кажу да упролеће треба имати војнике који су већ савладали почетну обуку, да би у току јесени могли да изводе батаљонску и пуковску обуку и друге здружене вежбе. Ако би се регрути упућивали упролеће, онда би се, по њиховом мишљењу, батаљонска и пуковска обука морале изводити зими или у касну јесен, кад су временски услови неповољни. Поред тога, присталице јесењег упућивања истичу да ратови почињу обично упролеће и да је боља борбена готовост ако се регрути упућују у јесен, док присталице пролетњег упућивања тврде обратно, итд. И једни и други наводе низ аргумената у прилог свог а противу туђег става, као например: да ли се привреда више оптерећује код примања и отпуштања упролеће или у јесен, да ли је превожење лакше или теже и слично. Бесумње, и код једног и код другог начина упућивања регрута постоје и добре стране и недостаци у погледу извођења наставе, тако да је тешко у потпуности дати предност ма којем од ова два гледишта, те се нећу детаљније задржавати на тим њиховим ставовима. Међутим, том проблему треба прићи другачије. Пре свега, ратови су досада почињали у разним годишњим добима, па нема разлога да се не очекује да ће ратови и у будућности почињати и у јесен, и упролеће, и у сваком годишњем добу, тако да је потпуно погрешно правити ма какве претпоставке у том погледу. Оваква претставка је неопходна и обавезна и са гледишта нужности непрекидне борбене готовости сваке савремене армије и сваке њене јединице. А пошто се мора ратовати у сваком годишњем добу и по сваком времену и земљишту (тим пре што се унапред мора припремити за дуги рат), то се и у миру треба припремати за такав начин ратовања и наставу изводити по сваком времену, јер постоји основно начело по коме се свака обука има прилагођавати условима будућег рата. Двогодишњи рок службе војника омогућава да се за извођење наставе успешно искористе сва четири годишња доба. Према томе, сматрам да је дискусија у погледу погодности пролетњег, односно јесењег упућивања у

¹⁾ Односи се на земље у којима владају средњеевропски климатски услови.

суштини уска и једнострана и да питање времена упућивања регрута треба посматрати са аспекта других погодности, у првом реду са становишта борбене готовости. А борбена готовост ће свакако бити већа ако се већи број обучених војника налази у току читаве године у свакој јединици.

3) Где треба упућивати регруте на обуку

Регрути се могу упућивати у наставне центре, у јединице и комбиновано.

Упућивањем у наставне центре (односно у посебне наставне јединице) војници се обучавају за одређени временски период, прелазећи предвиђени план обуке, да би се после тога као обучени упутили у трупне јединице. То значи да се у јединицама које примају обучене војнике из наставних центара непрекидно налази 100% обучених војника, тако да је и борбена готовост тих јединица (у погледу обученог људства) максимална. Овакав систем обично примењују оне армије које део својих јединица имају ван своје земље (у колонијама, у којима јединице — ради одржавања поретка — морају бити у сталној борбеној готовости, али га примењују и друге јединице у тим земљама), па и низ других земаља. Систем упућивања регрута у наставне центре има неколико предности. Пре свега, оваква организација обуке у потпуности одговара организацији обуке у току рата. Позната је ствар да се јединице које у току рата дејствују на фронту, не могу оптерећивати извођењем обуке нових војника, већ се образују посебни наставни или допунски центри, односно јединице које су за то искључиво одређене. Зато овакво решење још за време мира омогућава лакшу и једноставнију мобилизацију, јер центри продужавају да врше исту функцију и у току рата. Оваквим системом трупне јединице постижу максималну борбену готовост у погледу броја обучених војника, јер се у моменту мобилизације у тим јединицама не може затећи не обучено људство које би се у том, и онако тешком, моменту морало упућивати у наставне јединице или би га јединице, као необучене војнике, морале водити са собом. Поред тога, у наставним центрима се изводи уједначена обука (пошто официри у њима имају не само склоност и умешност за извођење наставе, него и заједничко искуство, погледе, и сл.), која се и материјално може боље обезбедити (полигони, кабинети и др.), тако да се и људство солидније обучава. Најзад, ако се ради о земљи која има различите климатске услове, ови центри се могу лоцирати у климатски погодним рејонима да би се почетна обука лакше изводила, или се могу побољшати услови рада у касарнама и вежбаљима, што је за јединице у целини врло тешко остварити.

Међутим, овај систем упућивања регрута има и недостатака. Тако се, на пример, број осталих трупних јединица или формациско бројно стање оперативних јединица смањује за број војника који се налазе у овим центрима. Овај проблем је посебно акутан код мањих земаља, поготово код оних које оскудевају у погледу броја људства за попуну мирнодопских јединица (армије). Поред тога, овај систем

изазива нешто већу флукуацију регрута, јер војно-територијални органи упућују регруте у наставне центре, а ови после завршене обуке у јединице. Најзад, ниже старешине у трупним јединицама немају прилике да се вежбају у извођењу почетне обуке и да прате рад војника од самог почетка.

Наставни центри могу бити општи (за извођење само основне обуке за све), затим, по видовима и родовима, а унутар ових по специјалностима и слично. Зависно од дужине обуке регрути се могу два или више пута годишње упућивати у центре, а ако су општи центри за све видове, родове и службе, онда ће се војници у њима краће задржавати, те би се, природно, морали и више пута упућивати у току године.

По мом схватању, најбоље би било да се регрути упућују у наставне центре свака три месеца. На овај начин се центри могу лакше организовати, јер се број регрута годишњег контингента у њима своди на $\frac{1}{4}$, тако да их може примити мањи број центара, или, уколико би био фиксиран број центара, исти ће имати мање војника. Јасно је да ће свака армија регулисати ово питање на начин који јој најбоље одговара. У овом конкретном случају центри би у сваком тромесечју примали једну партију нових регрута и упућивали једну партију обучених војника у јединице, у којима би наставили предвиђену обуку. Код неких родова и служби или специјалности војници би се могли и дуже задржавати у центрима, зависно од потребе обуке. Природно је да у погледу дужине задржавања војника у наставним центрима, као и у погледу наставног плана, може бити низ различитих решења. С обзиром да је број специјалиста у савременој армији веома велики и врло различит по стручности (обуци), то се најчешће не може донети потпуно истоветно решење у погледу дужине задржавања војника у наставним центрима. Наиме, за неке специјалности војници се морају дуже задржавати, јер то изискује природа обуке. С друге стране војници морају обавезно савладати извесно градиво у центрима у којима постоје бољи услови (не само за очигледно извођење наставе, него и у погледу кабинета, полигона и сл.), но што им то може трупа пружити, док се код неких специјалности настава може сасвим солидно савладати настављањем обуке у трупи, итд. При овоме треба схватити да обука у наставним центрима и каснија обука у јединицама нису две одвојене ствари. Ту се ради о најцелисходнијем решењу једног комплексног питања — једне целине — у центру и јединици, јер обука у јединицама није ништа друго до наставак започетог процеса обуке у центру. Према томе, детаљна анализа наставе конкретно би одговорила на ово питање и тачно показала која наставна питања треба савлађивати у центру, а која у трупи.

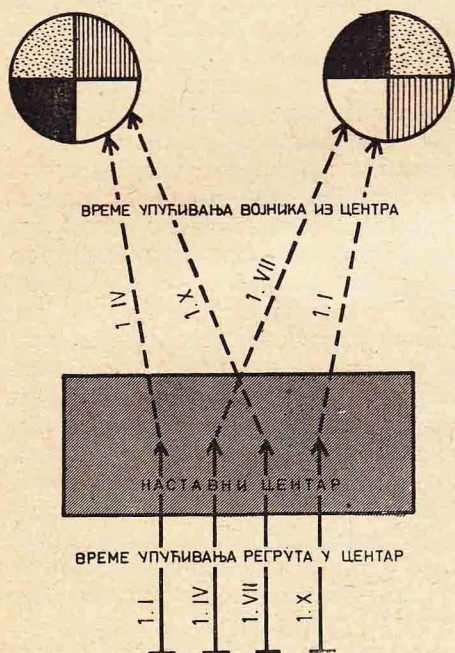
После завршене основне обуке у наставним центрима војници би се могли слати у јединице онолико пута колико пута су наставни центри примали регруте (ако су наставни центри, на пример, примали регруте два пута, онда би и све јединице два пута примале обучене војнике из тих центара), или би јединице могле примати обучене војнике мање пута но што наставни центри примају регруте. Ово се може

постићи на тај начин што би наставни центри, на пример, упућивали прву партију једном делу јединица, другу — другом делу, трећу партију првом делу јединица (ако јединице два пута примају војнике из центара), четврту партију другом делу јединица и слично.

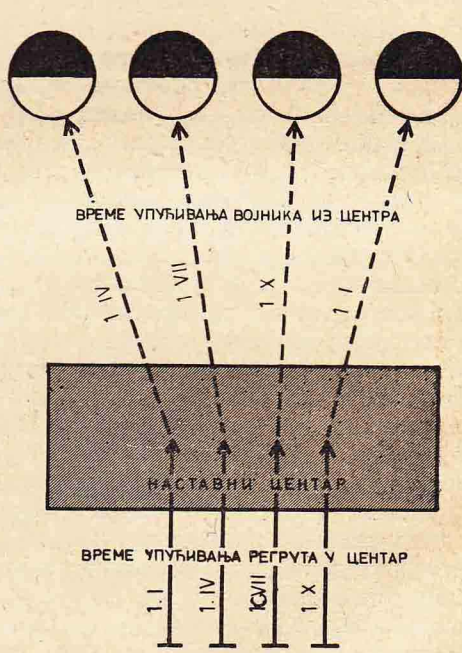
Чини ми се да је друго решење погодније, јер оно, с једне стране, обезбеђује довољан број обучених војника у јединицама, а са друге стране, и мањи број категорија војника по времену примања и отпуштања, односно по степену обучености. Зато би у овом погледу било најцелисходније да се врши четворократно упућивање регрута у наставне центре, и да се из ових центара упућују војници у јединице тако да их свака јединица прима два пута у току године.

Шеме 2 и 3 илуструју само две између низа могућих варијаната решења овога проблема.

Јединице са категоријама војника по времену служења

Шема 2. Четворократно упућивање регрута у наставне центре; јединице примају војнике двократно

Шема 3. Четворократно упућивање регрута у наставне центре; јединице примају војнике једнократно

Из шеме 2 види се: 1) да наставни центри примају регруте четворократно; 2) да јединице примају обучене војнике једнократно; и 3) да обучене војнике сваког тромесечја прима по $\frac{1}{4}$ јединица армије.

Према томе, у овом случају, код двогодишњег рока служења, свака би јединица имала само две категорије војника по степену обучености и времену служења. Ово је једноставно решење не само у

погледу броја категорија војника који се стално налазе у јединицама по времену њиховог доласка у армију и времену отпуштања, него и у погледу обучености (50% војника који су служили преко 9 месеци) и настављања обуке у јединицама (оних који су тек дошли из наставних центара) и извођења даље обуке са старијим војницима. Једини недостатак овога система је у томе што при отпуштању има 50% војника са обуком од три месеца.

Из шеме 3 види се да наставни центри примају регруте такође четворократно, али је кретање људства из наставног центра у јединице тако подешено да јединице примају војнике двократно у току једне године, само у различите доба. Према томе, једна половина јединица армије примала би војнике из наставних центара у почетку првог и трећег, а друга половина у почетку другог и четвртог тромесечја. На тај би начин неке јединице примиле војнике из наставних центара, рецимо, у јануару и јулу, а неке у априлу и октобру. Овакво решење је боље, јер би јединице, приликом отпуштања војника, имале отприлике 75% оних који су већ служили 12 месеци и више, а 25% војника који су служили само три месеца, а то значи да би се постигла солидна борбена готовост. Иако се оваквом решењу донекле може замерити што има четири категорије војника по степену обучености, ипак треба имати у виду да то не би претстављало никакав проблем за обуку ако је обука у првој години била солидно изведена, тим пре што при таквом решењу јединице располажу великим процентом оних војника који су служили 12 месеци.

Поред наведених начина примања регрута, односно војника, јединице би могле примати војнике из наставних центара и једанпут у две године, само би такво решење било сасвим слабо, јер би се одједном све људство отпуштало и одједном примао пуни формациски састав недовољно обучених војника.

При овим разматрањима нисам се упуштао у детаље попуне којом би се обезбедило стално пуно формациско бројно стање јединица, јер би то захтевало посебне прорачуне не само у погледу броја војника који се упућују из центра у јединице него и у погледу времена њиховог упућивања (да би се добио непрекидни ланац попуне који не би дозволио да јединица буде смањеног бројног стања за онолико времена колико се људство обучава у наставним центрима).

Поред наведених комбинација, постоји и низ других варијанти ако се узме двократно, трократно или вишекратно упућивање у наставне центре, а аналогно томе и из центара у јединице. Све ово говори да су могуће различите комбинације и да се од њих усваја она која дотичној земљи — армији најбоље одговара.

Упућивање регрута непосредно у јединице био је скоро једини начин упућивања код свих армија пре Другог светског рата. И овде постоје две могућности: или да се нови војници унутар јединица расподељују равномерно по формацијама и да се мешају са старим војницима, или да се нови војници ради обуке групишу у једној од нижих јединица, на пример, у оквиру пука код једног батаљона који прима карактер наставне јединице.

При извођењу основне обуке код равномерног распоређивања нови се војници унутар водова обично издвајају у одељења или унутар чета по водовима. Овај начин је у погледу обуке несумњиво слаб. Он не дозвољава да се регрути упућују више пута у току године, јер би онда унутар чета, водова и одељења било много категорија војника. Код оваквог начина највећа је слабост у погледу наставе, јер је она сувише децентрализована и тешко ју је материјално обезбедити, а усто је отежана и настава старих војника, као и њихово пуштање на отсуство због малог процента обучених.

Груписање нових војника у наставну јединицу, на пример, у један батаљон у оквиру пука, омогућава најцелисходнију обуку не само у том батаљону, него и обуку са старим војницима у осталим батаљонима. Улогу наставне јединице могли би наизменично добијати сви батаљони у пуку. Ако се упућивање регрута врши два пута, онда би прву партију регрута (половину годишњег пуковског контингента) могао примити, на пример, први батаљон, другу (половину) — други батаљон и сл., а ако би се упућивање вршило три пута годишње, онда би прву партију примио први батаљон, другу партију — други батаљон, а трећу партију — трећи батаљон. Овакво решење условљава да се нови војници мањих јединица (на пример инжињерије, везе, извиђача и сл.) унутар пука групишу у оквиру више јединице, на пример, дивизије, и да се ту изводи обука са њима. Овај начин се може комбиновати и у оквиру више јединице, на пример, дивизије, која би имала наставне пукове и сл.

Очито је да је груписање нових војника унутар једне јединице боље од равномерног распоређивања не само у погледу извођења наставе него и у погледу борбене готовости. Истина, овде има више категорија војника по степену обучености, па следствено томе једно-времено и више планова и програма. Међутим, пошто обуку војника изводе командир одељења, командир вода и командир чете, то је и непосредан утицај команданта пука и команданата батаљона мањи, јер они у суштини пружају помоћ и контролишу извођење обуке. То значи да тежиште остварења наставног плана и програма у односу на војнике у суштини пада на чету. То је и логично, јер је доста постигнуто ако војници солидно савладају одељењску, водну и четну обуку. Према томе, ако би се груписање вршило у оквиру батаљона у коме се војници обучавају 12 месеци, онда се ту, заправо, не би могле очекивати неке тешкоће у погледу спровођења у живот плана и програма, зато што би сваки батаљон имао само један план и програм, без обзира да ли се упућивање регрута унутар пука врши и трократно, јер би их батаљон примао само једанпут годишње. Али, ако би се вршила равномерна попуна јединица, онда би код једнократног упућивања и вод имао два плана и програма.

Вишекратно упућивање регрута у јединице може се вршити на два начина која различито утичу на бројни однос обучених и необучених, и то у оквиру сваке јединице, с једне, и армије као целине, с друге стране. Код првог начина свака јединица армије прима два или више пута годишње регруте, тако да се добија исти бројни однос

обучених и необучених како унутар сваке јединице, тако исто и у армији као целини. Применом другог начина упућивања нових војника не добија се исти однос између обучених и необучених у армији као целини и у свакој јединици, зато што, на пример, код двократног упућивања једна половина јединица прима регруте у једно доба, а друга половина у друго доба године. Док се на овај начин у оквиру армије постиже повољан број обучених (75% обучених и 25% необучених) дотле у јединицама и даље остаје по једна половина необучених и једна половина обучених војника. Овде се, природно, има у виду моменат отпуштања војника и извесно време док се не обуче нови војници. По мом схватању, овим другим решењем само се начиње а не решава питање борбене готовости. Тај проблем се мора решити у пуку — у јединици, јер тамо треба побољшати борбену готовост, тако да она сваког момента располаже са што више обучених војника. Какву корист може имати, на пример, командант дивизије ако се његовој дивизији упућују регрути и три пута годишње ако сваки њен пук прима регруте само једном у току године. Он ће, заиста, добити повољан општи однос обучених према необученима (83,4% : 16,6% трократног упућивања). Код њега се у том случају не може догодити да му једновремено у сваком пуку однос обучених према необученима буде 50% : 50%, зато што његови пукови примају регруте у различито доба године. Међутим, то доводи до различитог степена обучености пукова. Наиме, дешавало би се да обука свих војника у једном пуку у дивизији буде завршена скоро до краја (мислим на прву годину обуке), у другом недовољна код једне половине војника (зависно од времена потребног за обуку одговарајуће специјалности), а у трећем најслабија, јер је тек примио војнике на обуку. А пошто у случају рата пукови примају одговарајуће задатке које треба извршити, природно је да би се они у овом случају нашли у различитој борбеној готовости. Дакле, овај пример очито показује слабост оваквог начина. Према томе, добро је ако се у оквиру дивизије и армије постигне већи проценат обучених, али при томе треба тежити да такав однос буде и код сваке њихове јединице посебно.

Комбиновано упућивање војника састојало би се у томе што би се за извесне видове, родове, службе или специјалности организовали наставни центри, док би се за неке упућивали регрути у јединице на један од изложених начина.

*

Овде ћу дотаћи само још један проблем. Наиме, да ли је потребно да сви регрути обавезно савладају јединствену општу обуку, без обзира на вид, род или службу, или би, уз врло оскудну општу обуку, требало одмах прећи на извођење посебне — стручне обуке. Ово друго схватање изгледа правилно ако се посматра кроз искључиву употребу дотичног вида или рода, јер се регрути дуже оспособљавају у стручном погледу. Међутим, ако се има у виду да се у савременом рату све више истиче потреба садејства, онда је потпуно разумљиво да сви војници, без обзира коме виду, роду или служби припадају,

морају прећи део заједничке — јединствене опште обуке. Оваквом решењу иде у прилог и чињеница што се у току рата, да би се омогућила брза попуна јединица, мора врло често приступити прекатегорисању и пребацивању војника из једног рода у други. То се може најбоље постићи у општим центрима, а затим и у разним другим центрима, па и у јединицама, ако се обезбеди погодно извођење наставног плана који предвиђа солидну општу обуку.

Из изложеног се види да у погледу броја годишњег упућивања регрута, времена и места њиховог упућивања, постоји низ могућих решења, од којих свако има своје добре и лоше стране. Природно је да свака армија решава ово питање према својим конкретним могућностима и схватањима. Али, ако се на овај проблем гледа кроз призму борбене готовости, којој треба обавезно дати превагу, онда, по моме мишљењу, најбоље одговара вишекратно упућивање регрута у наставне центре. Уколико конкретни услови онемогућавају такво решење, свакако би требало применити вишекратно упућивање у јединице, али на тај начин да се групишу нови војници у наставне јединице. У том случају формациска структура јединица не би требала да представља никакву сметњу. Напротив, требало би тежити да се то груписање прилагођава конкретним потребама наставе, јер је то један од најважнијих задатака сваке јединице у миру. Међутим, услови могу диктирати и комбиновано решење, тј. да се упућивање регрута за неке делове армије врши двократно, а за неке једнократно, и да се обука једним делом изводи у наставним центрима, а другим у јединицама. Исто тако, могу се усвојити неке нове варијанте које у мањој или већој мери отступају од набројених могућности. Према томе, свака армија проналази решење према својим конкретним условима, јер и по овом, као и по низу осталих питања из организације армије, нема нити може бити говора о томе да се у потпуности пресађује или накалемљује решење из једне на другу армију. Моја намера није ни била да износим неки рецепт, већ само да укажем на могућности и њихове предности које се морају узимати у обзир код решавања овога тако важног питања.